

Puntdevista 38. Les implicacions dels títols universitaris (26/5/2018)

Podríem començar reconeixent que la nostra universitat té un gran privilegi. És la institució que determina qui pot accedir a una professió qualificada, atès que legalment es demana estar en possessió de determinades titulacions que solament ella imparteix. Lògicament, tal concessió i privilegi s'hauria de correspondre amb la garantia que ningú accedeix a una titulació que habilita per a l'exercici d'una professió sense estar degudament qualificat. És així realment?

Els darrers escàndols de polítics en possessió de titulacions sense que haguessin realitzat i superat unes avaluacions garants del seu nivell de preparació, ha posat en evidència que es poden donar titulacions professionals, subratllo, professionals, de grau i postgrau, sense les degudes garanties. I tot fa pensar que els casos publicats no són els únics. El problema és de fons. Sense una revisió rigorosa de quins són els criteris que suporten una titulació professional – torno a subratllar que parlo de titulacions professionals i no d'acreditacions merament culturals -, no es resoldrà el problema.

Els acords de Bolonya signats el 1999 varen determinar que les titulacions universitàries europees que preparen per a una professió haurien d'estar fonamentades en les anomenades “competències professionals de nivell superior”, és a dir, en aquells coneixements i capacitats que permeten resoldre els problemes amb que es troba un professional en l'exercici de la seva activitat específica. Els títols professionalitzadors havien d'especificar què era capaç de fer realment el titulat en qüestió.

No cal dir que formar professionals competents suposa aplicar una metodologia docent pertinent amb les fites que es volen aconseguir, tenir clares quines són les actuacions professionals habituals en aquests temps i contextos, etc. Tot això no es pot fer sense un professorat universitari altament vinculat amb el món professional per al qual es vol preparar, bon coneixedor de les tècniques didàctiques, siguin presencials o no, que preparen per a les competències professionals desitjables, i rigorós avaluador dels aprenentatges aconseguits pels estudiants. És més, la majoria de competències professionals no haurien de ser avaluades per un sol docent, perquè desborden els estrictes límits d'una matèria o assignatura.

Alguns països i organitzacions professionals compensen els possibles dèficits formatius inicials amb acreditacions posteriors, com passa en titulacions de dret, arquitectura, enginyeria, medicina, etc. Però entre nosaltres no existeixen aquestes acreditacions, a banda de les obligades col·legiacions en algunes professions.

Dir que el mercat i la pràctica professional ja fan la deguda selecció i formació no és una bona resposta, perquè no es pensa amb els receptors d'una possible manca de professionalitat mentre s'aprèn, si és que realment s'acaba aprenent, ni tampoc deixa gaire bé a la mateixa universitat, que es desentén de les possibles conseqüències d'una titulació donada de manera immerescuda. No

oblidem que una titulació universitària en molts àmbits suposa tenir un clar avantatge sobre els qui no la tenen.

Hi haurà qui dirà que la funció de la universitat no és la d'abastir el mercat laboral, ni la de formar professionals per aquest mercat, que la universitat és un lloc del saber pel saber, etc. etc. Però si és així, la universitat hauria de renunciar al privilegi de les titulacions professionals, i deixar que fossin les organitzacions professionals les que atorguessin aquesta capacitat i acreditació. La titulació universitària podria ser un títol necessari però no suficient.

Evidentment, a un professional novell no se li pot exigir el mateix que a un experimentat i que ha rebut formacions post-universitàries, però els requisits han de ser els suficients per iniciar-se en la professió amb garanties, entre les quals està la base per a poder seguir formant-se. Però això passa perquè tots els centres universitaris estableixin els criteris de qualitat pertinents, que impedeixin que un titulat pugui sortir sense haver demostrat de manera objectiva els seus coneixements i habilitats bàsiques, per així poder respondre a les exigències de la titulació que es pretén. I tot això difícilment s'aconsegueix mitjançant "treballs" fets a casa sense seguiment, i sense la demostració evident dels aprenentatges pretesos en situacions reals o pròximes a la realitat professional.

Quan es parla de les competències professionals de qualsevol àmbit s'inclouen les que es vinculen a l'ètica de la professió. I en el cas de la professió docent – perquè la docència universitària també és una professió – l'ètica passa per la preparació i execució rigorosa de les activitats docents, que inclouen les avaluacions també rigoroses dels alumnes. Dir que "la vida ja suspendrà als qui no saben", és una forma d'eludir les responsabilitats de l'ètica professional docent, que ha de respondre a la confiança que la societat ha depositat en aquest col·lectiu.

Tant de bo que els escàndols comentats de titulacions atorgades indegudament serveixin per revisar a fons la docència i l'avaluació exercides a la universitat, així com el paper que fan els càrrecs directius, que haurien de ser garants de la qualitat deguda i no simples gestors de burocràcia.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)